

Uredništvo i uprava ZAGREB, MASARJKOVA 28a Telefon 67-88 Uredništvo in uprava za Slovenijo in slovenski del Julijske Krajine LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

SIRITE »ISTRU« — ŠALJITE PRETPLATU. — SAKUPLJAJTE OGLASE ZA »ISTRU« — OGLASUJTE U »ISTRU«

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

DELO „ITALIE REDENTE“ V TEKOĆEM LETU

Po tržaškem »Piccolo« od 20 t. m. posnemamo: Društvo »Italia Redenta« ali kakor se glasi neno puno ime, »Opera nazionale di assistenza all'Italia Redenta« je bilo ustanovljeno leta 1919. Zabela je ustanovljena po Juljski Krajini in Južnem Tirolskem v slovenskih in hrvatskih, odnosno v nemških krajih italijanske otroške vrtice in otroška zapuščina. Od leta 1929 dalje ima v Juljski Krajini celo izključni monopol v tem pogledu. Tedaj je namreč »Italia Redenta« prevzela tudi vse vrtice že od predvojnega nam predobro znane društva »Legia nazionale«. To društvo opravila od tedaj svoje delo med Italijani v naši Dalmaciji, kjer vzdržuje v Hvaru, Korčuli, Splitu, Šibeniku in Trogiru 4 otroške vrtice, 8 ljudskih šol s 33 učitelji za manj kakor 500 učencev, in še razne večerne šole, knjižnice in čitalnice.

»Italia Redenta« je imela 1936 skup v Juljski Krajini 175 vrtcev, katere je pohačalo okoli 8.500 slovenskih in hrvatskih otrok. Za vzdrževanje teh vrtcev je izdala preko 1.800.000 lir.

S šolskim letom 1935-36 je »Italia Redenta« prevzela tudi izključno pravico, vzdrževati nekvalificirane šole v krajih, kjer ne obstojajo redne šole, ter prirediti razne nadaljevalne tečaje in tečaje za analifabete in polanalifabete. Že v prvem letu svojega izključnega delovanja na tem polju je društvo otvorilo v Juljski Krajini in Zadru nič manj kakor 241 tečaj splošnega dopolnilnega značaja, 3 kmetijske in 14 gospodinskih tečajev in 30 tečajev za polanalifabete. V ta namen je izdala preko deset milijonov lir.

Kakšni so nameni teh šol in tečajev smo že podrobno omenili v našem listu. Poudariti hočemo samo še enkrat, da ovi tečaji za polanalifabete niso morda namenjeni, kakor bi si čitatelj lahko razloščal, za osebe, ki znajo sicer čitati a ne pisati, temveč za odrasle osebe slovenske in hrvatske narodnosti, ki so pohačali lahko še šolo v materinem jeziku in ki se niso zato utegnili naučiti italijanščine. Prave analifabetske tečaje vzdržuje »Italia Redenta« samo v Zadru, toda ne za domače hrvatsko prebivalstvo, temveč za italijanske vojake tamošnjih garnizij.

Sedaj te tržaški »Piccolo« objavi podatke o teh tečajih za šolsko leto 1937-38. Pri tem takrat ne more zadostno prehlaviti prevelike skrbi italijanske vlade za pobijanje analifabeta, da mora priznati da prav v Juljski Krajini ni nepismenost baš močno razširjena. »Piccolo« pa je očitno pozabil, kaj je še pred polgodinom trpet pisal o teh tečajih, ko je objavljal celo vrsto člankov o namenu teh šol.

Tako izvemo, da vzdržuje »Italia Redenta« letos 55 tečajev za analifabete ali polanalifabete, in sicer 32 v Puljski, 11 v Goriški in 5 v Reški pokrajini. V tržaški pokrajini je imelo društvo samo eno tako šolo, namreč za ribiče ob ustju Soče, v Zadru pa štiri za tamošnje nepismene vojake. V Pulju je bil še poseben tečaj za nepismene ženske v tamošnji kaznišnici.

Poleg tega vzdržuje letos »Italia Redenta« 160 večernih dopolnilnih tečajev, ki jih morajo obiskovati vsi odrasli do 30. leta, ki niso pohačali italijanske ljudske šole. Od teh tečajev je bilo: v Puljski pokrajini 85, v Goriški 35, v Tržaški 24, in v Reški 16.

Za one pa, ki so redno dovršili šolo, je »Italia Redenta« vzdrževala 72 nadaljevalna tečaja za splošno izobrazbo. Ta obstoja, kakor znano, predvsem v učenju il. jianjske jezika in italijanske zgodovine. Najbolj številni so bili nadaljevalni tečaji na Goriškem: 35, v Puljski pokrajini jih je bilo 18, v Tržaški 16 in v Reki 3.

Posebno pažljivo posvečajo deklisnim nadaljevalnim tečajem, ker menijo, da utečajo dekleta najprej navduševati za italijanski jezik in italijansko kulturo in tako po njih poitalijančiti bodoče družine v slo-

IZJAVE GRADIŠČANSKIH HRVATA I KORUŠKIH SLOVENACA

Na drugem mjestu donosimo izjavo engleskog potsekretara u ministarstvu vanjskih poslova koji je rekao da je Njemačka obećala da će u pogledu narodnih manjina Austrije (Hrvata, Gradišćana, Slovenaca, Koruška, Čeha, Mađara) uložiti svoje nastojanje da u politici zavede umjerenost(1). U našoj i stranjoj štampi su se bile pronijele neke alarmantne vijesti o hapšenju Slovenaca u Koruškoj, ali ih je banska uprava u Ljubljani demantirala. Što se tiče Gradišćanskih Hrvata, nije se čulo da je tkođ uhapšen, a i »Hrvat-ske Novine« u Beču izlaze i nadalje, pa u svojem posljednjem broju od 19. 0. mj. (prvom po dolasku Hitlera) donose ovu izjavu:

»I Hrvati, koji već kroz stoljeća dijelje sa svojim njemačkim sugrađanima svaku muku i nevolju, svaku radost i žalost, neće da ostanu po strani, kad ovi sugrađani doživljavaju vesele dane, kad poslužavaju svoju otčinu. I Hrvati se svoborno vođju njemačkog naroda kao zdravljalju vodju i obećaju da će raditi za otčinu, koji je on postao našoj domovini. Mi ćemo uvijek i u svako doba veselo ispunjavati svoje građanske dužnosti u potpunosti. Mi ćemo to učiniti tim radije, što znamo koliko mnogo ci-

jeni vođja njemačkog naroda pošteno čvrsto ispoljivajući svoje narodnosti i kako je dao i poljskim narodnim manjinama u Njemačkoj mogućnost za očuvanje i razvijanje narodnosti i kulture. Radi toga su i gradišćanski Hrvati s purim pouzdanjem stupili u snažni veliki njemački Reich.

Neki listovi su bili objavili da je glasilo koruških Slovenaca »Koruški Slovenec« obustavljen. Medjutim je taj list redovno izšao i na prvj strani donosi pregled događaja u Austriji.

Uz to donosi masno štampanu noticu koja glasi:

— Odredba za Nemce! — Uradno je bilo razglušeno: Kljukaste križe in znake narodno-socijalističke stranke smejo nositi samo člani nemškoga naroda. Kador pripada drugemu plemenu in nosi kljukaste križe, lahko doživi neprijetnosti. A »Prosvetna zveza« u Celovcu je poslala svim svojim društvima, štedionicama i zastupnicima okružnicu u kojoj zauzima svoje stanovište prema novom državnom uređenju Austrije. U okružnici se kaže:

1. Zastupnik pokrajinske vlade g. Pawlowski ovlastio nas je da izjavimo

da će nova vlada poštovati slovenska narodna prava i da će koruških Slovenaca dopustiti punu kulturnu i ekonomsku slobodu u Austriji.

2. Prosvjetna društva, štedionice i ostale ekonomske ustanove koruških Slovenaca radit će i dalje sa istim djelokrugom kao i do sada.

3. List »Koruški Slovenec« izlaziti će i dalje.

4. Eventualne smetnje prilikom narodnih manifestacija, koje priredjuju lica i organizacije u narodnim pokretima, treba da se dostave vlastima, da bi se sa službenog mjesta dala odmah puna satisfakcija.

Naše sugrađane pozivamo na gvozdenu disciplinu i beskompromisno pokoravanje novoj državi i njenim vlastima. Svaka bojazan ili strah naših ljudi neosnovan je. Vlasti laćnje za pun red i mir. Naši ljudi i mladici koji su na vodećim položajima pozivaju se da pomirljivo djeluju na naš svijet. Još jednom naglašavamo: gvozdena disciplina.

Tim izjavama su Hrvati u Gradišću i Slovenci u Koruškoj odredili službeno svoj stav prema novoj državi.

Još ostaje da nova država odredi službeno svoj stav prema njima.

DRŽANJE NJEMAČKE MANJINE U ČSR POSLIJE ANSCHLUSSA

Najosjetljivija točka, iza osvojenja Austrije, ostaje Čehoslovačka obzirom na svoj geografski položaj, a naročito obzirom na mnogobrojnu njemačku manjinu. Dok su stare njemačke stranke u ČSR lojalno saradivale u vladi, nar. etnolosocijalistička stranka koju vodi Henlein je uvijek do sada ispoljavala čisto irredentističke težnje, pa je pažnja javnosti, iza austrijskih događaja, bila uprta na držanje te stranke.

Po svemu se čini da je Henleinova stranka dobila naredjenje, da ne izazivlje incidente, a službena Njemačka nastoji da u ovom povoljnom momentu za nju dobije čim više povlastica za Nijemce u Čehoslovačkoj. Tako ovih dana javlja francuski list »Le Populaire«, da ČSR koja ima garanciju od Njemačke, da se neće dirati u njezine granice, nastoji da se sporazumi s njemačkom manjinom, a »United Press« javlja, da je čehoslovačka vlada prihvatila predlog zakona, kojim se ima njemačkim manjinama dati pravo na upravu preko činovnika koji njoj pripadaju. Predlog predviđa, da njemačka manjina može u svakoj grani uprave zahtijevati onaj broj činovnika, koji procentualno odgovara Nijemcima koje obuhvata dotična upravna grana. Tako bi na pr. Nijemci imali pravo na 22 posto činovničkih mjesta kod centralnih vlasti, jer Nijemci prema službenom računu iznose toliki postotak čitavog pučanstva Čehoslovačke. Isti princip primijenio bi se i na provincijske, sreske i općinske vlasti. Tako bi na pr. u provinciji Prag Nijemci dobili 33 posto, a u čitavom nizu sjeverozračkih kotareva gotovo 100 posto

svojih činovnika.

Da će te vijesti biti točne, vidi se i po govorima njemačkih vođja u Čehoslovačkoj na javnim zborovima. Tako je Henleinova stranka održala velike političke zborove u Pilsenu i Libercu na kojima su govorili, pored predsjednika stranke Henleina, i drugi vođeci političari stranke. Zborovi sudetsko-njemačke stranke protekli su svuda u potpunom miru i redu. Na svima zborovima učesnici su se jednodušno izjasnili za princip legalne borbe na terenu države i u okviru zakona, kao i za puno shvaćanje odgovornosti stranke koja mora i dalje ostati element reda i poretka. Govornici su naročito naglasili, da sudetsko-njemačka stranka ne teži za promjenom teritorijalnog statusa države, već samo želi priznanje nacionalne individualnosti sudetsko-njemačkog naroda.

Glavni govornik Konrad Henlein rekao je između ostalog: »Zahtjev sudetskih Nijemaca za autonomiju zasnovan je u ugovorima o miru i međunarodnim pravim principima. Ne smije se dozvoliti, da se sudetski Nijemci zbog toga, što vode strasnu borbu za ravnopravnost, prikažu kao nepouzdanici. Čini se, prema tome, da je momentano izbjegnuto najosjetljiviji povod za veće sporove između Njemačke i Čehoslovačke, a Nijemci u Čehoslovačkoj čestvarno i prestatl da budu narodna manjina u dosadašnjem smislu te riječi, već će postati apsolutno ravnopravni sa Česima tako, da će u krajevima gdje ima više Nijemaca Česi postati neke vrsti narodna manjina u svojoj državi.

TRST POSLIJE ANSCHLUSSA

Podizanje Trsta je nerazdjeljivo s podizanjem Austrije, Austrija i od Trsta bila stvorila svjetsku luku. Propalje Austro-Ugarske 1918 Trst je nazadovao, ali je ipak i za malu Austriju bio ostao do pred desetak dana Trst glavna uvozna i izvozna luka. Priloženjem Au-

strije Njemačkoj, dolazi i Trst u novu situaciju, pa zagrebački »Jugoslovenski List« od piše o tome i voli, da će anšlus imati ozbiljne privredne posljedice za susjede. Izgradnja trčanske luke i rimskih protokola je računala s nezavisnom Austrijom. Tokom godina su

delu u čisto slovenskih in hrvatskih krajih Julijske Krajine. Za te tečaje pa so morale obične same preskrbeti lokale, razsvjetljavo in kurjavo.

Razen teh večernjih tečajev pa vzdržuje »Italia Redenta« tudi tako zvane nekvalificirane dnevne šole v Krajih, kjer je premalo otrok za ustanovitev redne šole. V tekočem šolskem letu je ustanovila 9 novih takih šol, od teh 7 v Puljski pokrajini: v Oltri pri Kopru, 2 v okolišu Vrsara, po eno pri Podnjani, pri Pazinu, pri Labuni in pri novi občini Raši, na Goriškem dve: eno na pobočju Nanosu v občini Sv. Vid drugo nad Cerknom.

Celotno je v tekočem šolskem letu 1937-39 350 večernih tečajev, po ogromnem

delu u čisto slovenskih in hrvatskih krajih Julijske Krajine. Za te tečaje pa so morale obične same preskrbeti lokale, razsvjetljavo in kurjavo.

Razen teh večernjih tečajev pa vzdržuje »Italia Redenta« tudi tako zvane nekvalificirane dnevne šole v Krajih, kjer je premalo otrok za ustanovitev redne šole. V tekočem šolskem letu je ustanovila 9 novih takih šol, od teh 7 v Puljski pokrajini: v Oltri pri Kopru, 2 v okolišu Vrsara, po eno pri Podnjani, pri Pazinu, pri Labuni in pri novi občini Raši, na Goriškem dve: eno na pobočju Nanosu v občini Sv. Vid drugo nad Cerknom.

Uskrnsni broj

našega lista izlaz po običaju u povećanom opsegu. Mođim obradnike da naše svoje priloge pošalju na vrijeme, a najdalje do 16 aprila.

U uskrsnem broju ćemo rezervirati poseban prostor za omladinske priloge, pa pozivljemo našu omladinu da nam za tu rubriku pošalje na vrijeme svoje sastavke. Sastavci mogu biti raznovrsni: pjesma, novela, kritika, povijest ili ideološki članak, šmka, karikatura itd. Šaljite na vrijeme svoje priloge!

Priloge neka budu čitljive, pisane hrvatski ili slovenski, na jednoj strani lista, crnilom, a po mogućnosti pisani na stroju.

**POSEBNI BROJ
„JUGOSLAVENSKOGA LLOYDA“
POSVEĆEN ITALIJI
PRIGODOM GODIŠNJICE
BEOGRADSKOG SPORAZUMA**

Zagreb, 23. ožujka. — Zagrebački „Jugoslavenski Lloyd“ — časnik za privrednu politiku i opće narodne interese — glasilo glavnih privrednih institucija, — kao što to piše u podnaslovu, a kome je direktor g. Joso Lakatos i glavni odgovorni urednik g. Ivan Malinar, izdano je 21. o. m. kao Posebni broj namijenjen Italiji. (Naslovne stranice dodatno all'Italia). Taj posebni broj ima 58 stranica a izdat je porodom godišnjice sklopanja pakta prijateljstva između Jugoslavije i Italije.

Uvodni članak je napisao glavni urednik g. Ivan Malinar. Članak je štampan hrvatski i talijanski. Članak — na proji strani — voljeću veliku Mussolinijevu sliku. (Gosp. Malinar Ivan koji je predsjednik Narodne Odbrane u Zagrebu) piše:

„Imajući u vidu velike i lijeve mi smo kao odlučni jugoslovenski nacionalisti bili ustrajni pogovjednici jugoslovensko-talijanskog prijateljstva i saradnje i onda, kad je to na jednoj i drugoj strani bilo čak i nepopularno. Zato kad je posjetom Nj. E. Ciana u Beogradu došlo do potpisivanja pakta o prijateljstvu i kad je uzvratom tog posjeta, po našem prethodnom ministru vanjskih poslova Dr. Milanu Stojadinoviću u Rimu taj Pakt stekao još veće snagu i značenje, mi smo dobili najljepšu satisfakciju za ovo naše nepokolebivo držanje.“

Politički, ekonomski i kulturni odnosi našega i talijanskog naroda, koja se u Jadransko more, bili su kroz desetak vijekova tako veliki, da je politika zdravog razuma zahtijevala da nakon svjetskoga rata i ostvarenja svojih glavnih ideala pokazemo više shvaćanja za obustrane realne interese i za onu našu narodnu poslovnicu, koja ide tako daleko pa veli DA JE PREČI SUSJED NEGO LI UDALJENI BRAT. Naravno, ova politika zdravoga razuma nije mnogo godina mogla da dodje do izražaja. Tako su još 1924 naš veliki državnik pok. Nikola Pašić i veliki talijanski vodja Nj. E. Mussolini dalekovidno započeli politiku talijansko-jugoslovenske saradnje i sporazuma, ipak je raznim predrasudama, posrednicima, tutorima, intrigantima i emigrantskim uspjeha da u talijanski i našoj javnosti zasade ključ međusobnog nepovjerenja, koja se razvila u veliko zlobno, koje je svojim raznim ograničenjima pričinilo pogled u daljinu i istinu. I to je bio uzrok, da su u Italiji smatrali, kako je u interesu talijanske nacije svako slabljenje jugoslovenske države, a kod nas opet, da je svaka nečuda i nesreća Italije jedan naš dobitak.

Zatim g. Malinar spominje ekonomski koristi i odnose privrednih krugova s tim paktom

na napredak talijanskoj Italiji. U tom knje:

„Tko je prije dva tri decenija poznavao nekadašnju demokratsku Italiju i Talijane, pa ih došao da upozna sada nakon petnaest godina Mussolinijeva vladanja, uvjereni smo, da će doći do istoga uvjerenja ako ga mrznja, partizanstvo i drugi viži i niži interesi ne sprječavaju, da obuhvati cjelinu djela, što ga je stvorilo neposredno veliki čovjek i državnik Nj. E. Benito Mussolini.“

Jest, u Italiji, u kojoj vlada Mussolini, treba doći, pa da čovjek upozna, šta i koliko se može dobra i velika učiniti, kad se energično riješi problem vodstva države, kad se u velikim pitanjima, o kojima ovisi razvitak nacije za stoljeća, ne operise glasanjem po principu problematične većine, kad se razlarena demokracija ograniči izvjesnim stepenom diktature, pa kad se konačno djelima i uspjehima za opće dobro zadobije takvo narodno povjerenje, da diktator i diktator imaju veći oslon u narodu, nego li bilo koja, pa čak i najsvršenija demokracija.

Golemi i uspješni rezultati 15-godišnje fašističke politike, kad se pregledaju, osjete i prouče na terenu, najbolji su odgovor protiv onih demokratskih mišljenja i praksa, koje su najviše krive svim nečudama prijašnjeg i savremenog života većeg dijela kulturnog svijeta.

Mi Jugoslaveni sve ovo dobro vidimo i znamo, da od Italije i Talijana možemo mnogo da naučimo i da njihova iskustva primijenimo na svim područjima našeg državnog i nacionalnog života. Kod toga će, dakako, biti raznih teškoća i zapreka, koje je proživjela i još proživljuje i sama Italija, pa ni mi ne možemo biti iznimka.

Zatim opisuje, kako je Mussolini u 15 godina stvorio Italiju novom i velikom, koja kulminira u stvaranju onoga Imperija, koji je bio neophodna potreba razlišenog talijanskog naroda i o kojem svijet, a naročito Evropa mora mnogo više da računa nego li je nekada računala.

Gledajući jasno i otvoreno u navedene stvarnosti i potrebe, mi smo zadovoljno prihvatili Beogradski pakt i kasnije međusobne ekonomske sporazume u želji da prijateljski talijansko-jug-

Od Soče do Rečine -- od Triglava do Kamenjaka

Prirast prebivalstva u Trstu v l. 1937.

Tržaški statistični urad je objavio za 1. 1937 pred kratkim populacijske podatke za mesto in okolice iz katerih posemamo sledeće podatke.

Prebivalstvo v Trstu je bilo dne 31. decembra 1937. 254.852, pred enim letom ob istem času pa je znašalo 252.952. V dvanajstih mesecih se je torej tržaško prebivalstvo povečalo za točno 19000 oseb. Ta razlika v večini pa gre na račun razlike imigrantov nad emigranti (vseljencev nad izseljenci). Kajti vselilo se je v Trst 7656 oseb, a izselilo se je je 5912. Razlika je torej 1744. Kar je važno, je to, da se je tržaško prebivalstvo pomnožilo samo za 150 oseb v enem letu. Seveda dela to velike preglavice tržaških voditeljem, ki z nobeno stvarjo ne morejo povečati števila Tržacianov, dasi so bili izdali v te svrhe številni milijoni. Število rojstev se je samo nezatno dvignilo nad številom rojstev v l. 1936, tako da se lahko smatra, da je položaj vedno isti, kot prejšnja leta. Edino število porok se je nekoliko dvignilo in sicer od 2000 na 2230, od česar si obojeto kaj več uspehov.

Smrti in premetivte duhovništva

Gorica, — marta 1938 (Agis). V St. Vidu pri Vipavi je umrl bisermonašnik Matej Rebolj v visoki starosti 98 let. Pokojnik je bil najstarejši slovenski duhovnik sploh. Služboval je poprej 53 let na raznih istrskih župnijah in bil svojim vernikom pravi duhovni oče.

Častni kanonik goriskega kapitulja je postal upokojeni semeniški profesor dr. Andrej Pavlica, znan kulturni in prosvetni delavec na Gorickem. Dr. B. Kjašić je postavljen za župnika v Solkanu pri Gorici; Andrej Simčič za župnika pri Sv. Križu na Vipavskem, Ižidor Zavodni pa za župnika v Gor. Polju. — V maju t. l. bodo trije naši duhovniki praznovali zlato mašo: dr. Jakob Brunat, bivši predstojnik centralnega semenišča v Gorici, bivši hrški dekan Ivan Remec, sedaj duhovni voditelj v p. na Marofu pri Idriji in upokojeni župnik Jože Kalin v Drežnici.

Seljaci sijeku vočke

Mune, marta 1938 — Nikada prije se nije u našem selu niko bavilo vočkom. Njemu drva u grad, ali sada se svaka kuća time bavi, osobito poslije one stroge zabrane paljenja ugljena. Ali ni to ne ide, jer je strogo zabranjeno na vlastitom zemljištu sječenje bez odobrenja šumske vlasti, koja sa pečatom označi koje drvo se smije poseći. Za dozvolu sječenja potrebita je molba taksiрана sa 25 lira, koja se mora podnijeti šumskim vlastima i to više mjeseci unaprijed. Ali povoljno rješenje rijetko kada dodje, a kako je narod potreban i gladan ne može da čeka, i ide sjeći bez dozvole. Zbog ovog prekršaja mnogi je naših ljudi kažnjeno većim i manjim globama. Nekoje globe prelaze i 200 lira, a mnogima je uskratena i zabranjena, pod prijetnjom zatvora svaka sječa. Naši seljaci kojima su molbe neriješene, posjeki su po vrhovima vočke koje su imali, znajući da je to velika šteta, ali živjeti se mora.

Žalostne razmere po naših vasesh

Hirska Bistrica, marta 1938. — (Agis). — Kut je naš list že većkrat poročal, so z letošnjim letom ponovno in znatno dvignili vse davke, tako direktne in indirektno, kot občinske in druge dajatve in pristojbine. Res, da so cene domačim kmečkim pridelkom znatno poskočile, kot tudi živim vseli vrst, štev. itd. vendar kmetu nič ne zaleže. Prastički mladi, stari po 5 tednov, so bili pred dobrim letom po 50.-- lir, danes se prodajajo po 150.-- lir, ravno v takem razmerju približno so se dvignile cene tudi ostali živini, toda izkupički mora v celoti v davčno blagino. Srednje velik kmetski hišnik vzdržuje po nekaj glav goveje živine in par konj, mora letov plačati od 400 do 500 lir, vsi davki kol hani. Pri tem ni čisto plačevanje zadnjega državnega posojila, niti razne druge nove dajatve, ki znatno obremenjujejo gospodarstvo našega človeka. Tudi še dobro stoječ gospodarji nimajo več upanja, da bi v naprej lahko vzdržali.

slovenski odnos postanu još čvršći i trajniji. A kao dokaz te naše iskrene želje izdajemo povodom godišnjice Beogradskog pakta ovaj naš specijalni broj koji unatoč svoje skromnosti predstavlja kod nas prvi opširni novinski prikaz ekonomskih prilika prijateljske Italije u najslavnijem razdoblju fašističkog režima.

Načrt železnice v gorejni Soški dolini

»Rivista Geografica Italiana« z dne 10. marca t. l. je prinela daljši članek G. Gentilija, ki obravnava projekt železnice v gorejni Soški dolini s posebnim obzrom na pomen, ki bi ga imela za tržaško luko.

Problem je železnice je že precej star. Kot najvažnejši prehod je označil Predki, ki je razmeroma nizek (1156 m), a ima na obeh straneh zelo strm padeč ter ozko dolino. Mnogo večji pomen je imel v starih časih kot prehod na Korosko stran, a danes je njegov pomen zaradi teh ovir padeč. Promej je prešel na prometno žilo, ki vodi čez Pontebo in Chiastorte. Medtem ko je promet precej živ v nižjem delu doline, pride cesta ki vodi preko Predla v zgornjem delu le malo v poštev, ker se iz težki kamnjani raji izgubljuje zaradi strmeča prediškega klanca.

Potrebno je, da zaradi slabih komunikacijskih vezi v visoki Soški dolini pada z leta v leto njeno prebivalstvo. Kot vzrok so navedli, da je življenje v oddaljenih krajih brez cest oz. prometa mnogo težje, tudi mnogo manj, kakor življenje v prometnem kraju. S tem je v zvezi predvsem problem zaslužka, kakor tudi problem drugih kulturnih pridobitev. V zadnjih časih se je znatno povešal razvoj turški promet, ki je prinisel v zapuščenih gorске kraje poživitev. Toda turški promet zahteva predvsem dobre ceste oz. železnice, ki so prikladne in ki po najbližji poti vezejo centre. V gorejni Soški dolini je cesta, ali ni taka, da bi odgovarjala vsem tem pogojem in ki bi bila predvsem odgovarjajoča za tranzitni trgovski promet. Nastalo je vprašanje naj se spetle moderna cesta ali železnica. Cesta se je do sedaj pokazala, da ni mogla izvesti svoje dolžnosti v dovoljni meri.

Torej ne preostane drugega kot železnica. Ta naj bi vezala Sv. Lucijo in Trbiž, ter imela direktno zvezo za gorško postajo, točje da bi bila železnica Gorica—Sv. Lucija dvostrina. Ta železnica bi bila zvezana na železniško omrežje v Trbižu, odkoder gre železnica v Jugoslavijo in Avstrijo. v Kobaruju bi bila zveza s železnico ozkega tira do Cedadu (ki sedaj ne obratuje), povezana bi bila direktno in indirektno z Gorico, Cedadom, Vidmom, Beutkranom, Trstom, z Avstrijo in Jugoslavijo. Pomen bi imela, seveda tudi kot strateška železnica, da ne govorimo še posebej o tem.

Trgovski vzroki, ki podpirajo ta načrt so popolnoma upravičeni, posebno z ozirom na potrebe tržaške luke, ki ima potrebo dobrih vezi, odkar so ji druga pristanišča in nove meje pojedla predovni promet. Pot med Trstom Trbižem bi se skrajšala od 175 km na 120, kar znaša 25 odstotkov, poleg tega je treba naglasiti, da bi bil posebno osebn promet po novi železniki prost mnogo hitrejši. Na ta način bi Trst imogo bližji srednjeevropskim tržiščem, nego je danes in od tega bi bilo pričakovati ovj priliv dolodkov in prometa za Trst. Seveda železnica bi bila najmanjmernejša in na električni pogon, kar bi poleg tega vplivalo, da bi tržaški turisti v večji meri počezali gorejno Soško dolino, Trbiž, in druge gorске lepote posebno pa poizkušati, ki bi kraji prišli v poštev za smučanje.

O koncertu CM zbora v Gorici

Medtem ko je prvi koncert v Trstu v vsakem pogledu najslavnije uspel, bil obisk v Gorici dokaj slab. Temu pa ni krivo slovensko občinstvo, temveč do cela drugačni vzroki. Najprej so oblasti koncert prepovedale, nato pa niso dovolile predprodaje tikstov. Tik pred koncertom so hoteli vsi, da je vse razprodano. Marsikomu so dali naglo, da ne sme priti koncert, veliko obiskovalce pa so pri vstopu v dvorano imensko zapisovali. Posledica je bila, da je bila le ena tretjina sedežev zasedenih.

Potpaljena šuma

Trstenik, marta 1938. — Povrh svih nesreća koje nas danomice pritišću, ovog nas je mjeseca zadesila još jedna, koja nam je nanijela ogromnu štetu. Izgorila nam je jedina borova šuma koju smo imali. Mi smo ovu šumu bili zasadili još prije rata uz granicu našeg sela i sela Dane u dužini od dva kilometra i u širini od pet do šest stotina metara. Šumu je netko zapalio iz zlobe. Šumske vlasti vode istragu, ali je vrlo teško naći krivca.

ma I. vladanja Njegova Veličanstva, Viktora Emanuela III., Kralja Italije i Cara Etopijeje.

**NARUČITE DŽEPNI KOLEDAR
»SOCA« ZA 1938 GOD.**

Povjerenicima i društvima

Oglas za uskrni broj »Istrec« primaju se do zaključne 9. aprila. Možemo sve povjerenike i društva da saopćimo više oglasa za uskrni broj, jer će na taj način list moći izći u većem opsegu. Neke se traže oglasi od svih tvrtka gdje se naši ljudi služe, od gostiona i kavzina kuda emigranti zalaze, a neka dadu oglase naročito emigrantima. Čestitka prijateljima za Uskr u našem listu stoji samo 32 dinara zajedno s porezom štampana u ovoj veličini (veća stoji razmjerno više):

REZERVIRANO

Ako čestitate preko našeg lista učestite i vrijeme i novac, a jednako time pomozete svoju štampu.

Čestitkom u »Istrec« riješili ste se svih ostalih dužnosti posebnih čestitanja.

Oglasažite u »Istrec«!

Čestitajte u »Istrec«!

Skupljajte oglase za »Istrec«!

Nov del ceste med Bistricio in Reko

Reka, marta 1938. (Agis). Cesto od Reke proti Bistrici in od t. dalje proti Trstu so že neštedokrat popravljali. Izravnavali so ovinke in klance, postavili nove mostove, je ponekod znatno razširili in preuredili tako, da so im preprečili vsa ta dela so se vsrila že desetletje. Z dana poročila na napovedujejo pomembni nov del te ceste, in sicer se bo nova trasa odcepila od stare nekako v Dolcanu. Šta bo po čisto dargem terenu izogibljive se nekaterih vasi in se bo zadržala pred Bistricio z doseganjem. Tako bodo ta del ceste skrajšali za več kilometrov bo pa tudi iz kraških drugih pogledih bolj udobna. Ta novi del ceste ne bo imel za lokalni premer nobenih pridobitev, morda pa v stroškovno pogledu. Iz katovega poročila bodo župninski svetliva za to novo traso, pa znajo.

Valentin Repine

Na Premiu je dne 3. l. m. nenadoma preminul trgovec in posestnik Valentin Repine v starosti 75 let. Porečje je bil dobitnik za naslednje nedelje, kar je privloki tudi mnogi zdravniki, toda občinska oblast je sprejela zdravniško dovoljenje tako, da so pokojnika morali pokopati v s. sobote 5. marca. Številni prijatelji in znanci, ki so prišli v nedeljo dopoldne iz bližnje in daljne okolice, da bi prisostvovali pogrebu, so bili prepoznati. Pokojnik je bil po rodu iz Bohinjske Bistrice, a se je že več let pred vojno stalno naselil pod Premnom, kjer si je postavil lep dom. Za njim žaluje poleg soproge ge. Lucije troje odraslih otrok. — Naj počiva v miru, prizadelim naše sožaljce. — Agis.

Drobiž

— Ledine — Na Vrsniku je umrla najstarejša faranka Marija Veihar roj. Guntar v visoki starosti 92 let. Bila je znana pod domačim imenom Hlipčeva teta. Naj ji sveti večna luč!

— Poljubin — Od doma je pobegnil 23 letni Ivan Šavli. Prej je bil vojak pri poljski artiljeriji v Firenci, a so ga pozneje poslali domov na rekonvalescenco. 2. marca t. l. je nenadoma zgini z doma. Domači so javili bo oblastem, ki so preiskale vso okolico, a zaman.

— Sežana — Zopet sta bila dva gozdnata požara, ki sta uničila velik kompleks borovega gozda. Veliki gozdni požar je bil tudi v divjaški obliki.

— Trst — Po uradnih podatkih je bilo v januarju v Juljski Krajin 634 mečnih prestopov za 294.000 lir. Stečajev je bilo 12, od teh 9 velikih in 3 malih.

— Trst — Jakob Cesar, star 80 let, je padel po stopnicah in se nevarno ranil.

— Trst — Umrl so Furjan vd. Ipačvic Alojzija 80 let, Kovačič Emilija 17, Bonenčević vd. Tušar Katarina 64.

VAŽNI DOGAĐAJI U SVIJETU

Španjolska i Kina

U Španjolskoj je pobunjenička ofenziva uglavnom zaustavljena, a republikanci su u Andaluziji prešli u napad, ali zračni napadaji pobunjenika na gradove ne prestaju. Te napadaje vrše, kako javlja »Reuters«, isključivo strana i piloti sa stranim avionima i bombama uvezenim iz vanja.

To uništavanje gradova je već uzelo takova maha da je čak i britanska vlada, po pritisku javnog mnijenja, uputila Francu protestnu notu u kojoj se oštro protestira zbog učestalih bombardovanja Barcelone od strane pobunjeničkih aviona. Francuska vlada već u Kraljevici prošle nedjelje predala je u Španjolsku sličnu notu, a engleska vlada priključuje se sada Francuskom koraku.

U ovoj protestnoj noti Engleska oštro osuđuje bombardovanje Barcelone u kojima su žrtve skoro isključivo neborci, žene i djeca. Takav postupak, kaže se u notu, u suprotnosti je sa svima načelima međunarodnog prava.

I Sveta Stolica je, kako javlja Haas, u prijateljskom tonu inženjerala kod vlade generala Franca (da odvratit nacionalističke čete od bombardiranja gradova i civilnog stanovništva u republikanskoj Španjolskoj).

I američki ministar vanjskih poslova Cordell Hull je u jednoj izvaji štampi oštro osudio bombardiranje Barcelone u kojoj je samo posljednjih dana usmrćeno 820 lica.

Prigodno zajedanja Velikog fašističkog vijeca, javljaju svi italijanski listovi, uputio je Starace pozdrav Talijanima koji se bore u Španiji, a ovih dana dopisnici sa ratišta javljaju da je nekija talijanski fašističkih divizija »23. marta« i Littorioe bila odlična za pobjedu Francovih četa na frontu kod Alicantea.

Republikanska vlada javlja da je postigla navoženje zračnih snaga na aragonskom frontu i da je Franco pobio jedino zahvaljujući premoći avijacije koja mu je obilno poslana, zajedno s ljudstvom iz vanja.

Sa ratišta u Kini dolaze sve češće vijesti o velikim uspjesima Kineza. Predstavnik glavne Kineske komande saopćio je predstavnicima Štempe, da su zadnjih dana Kineske čete u Samsiu znatno poboljšale svoj položaj. U ovoj pokrajini se nalazi 250.000 kineskih vojnika, koji su se sada počeli koncentrirati protiv japanskih divizija u brda i tako sprječile japanskih odreda prilivaju da se odustupanje. Oko 5000 japanskih vojnika odstupaju u pravcu Sijijana, a 2000 u pravcu Sijijana, a 2000 u pravcu Linhua. U južnom dijelu Samsia japanske čete su odstupile od Zute Rijeke.

Glavni stan 8 Kineske armije javlja, da je počela ofenziva u rajonu Likuan. Isto tako iz glavnog stana ove armije javljaju o novim uspjesima kineskih četa na granici pokrajine Sansi Hopei. U pokrajini Hopei Kineske čete su na juris osvojile dva grada, koja je branilo 10.000 japanskih vojnika. Osim drugog plijena palo je u ruke Kinezima 20 japanskih tankova.

Izbjegnuta rat između Poljske i Litve

Rat na sjeveru Evrope: bio je skoro buknuo. Poljska je poslala vojsku na granicu Litve i trebala je samo iskra pa da dodje opet do još jednog požara i klanja. Ali je u subotu pod večer slučajno saopćeno, da su iznjenom nota između litvanske i poljske vlade uspostavljene normalni diplomatski odnosi između Litve i Poljske. Poljska i litvanska vlada obećuju, da će do 31. o. m. uspostaviti svoje poslanstva u Kovnu odnositno u Varšavi. Postignuti sporazum obuhvaća normalno funkcioniranje prometa na vodi, kopnu i zraku, te putem telefona i brzopjava.

Do sada — sve od osnivanja obih država 1918 — nikad postojali diplomatski odnosi između Poljske i Litve i to radi grada Vilno koji je po litvanskom ustavu glavni grad Litve, ali se nalazi u Poljskoj. S ovim sporazumom dolaze obe države u diplomatske odnose, otvara se granica, ali Litva se ipak ne odriče Vilna.

VELIKONOČNA ŠTEVILKA

našega lista be isia kot po navadi u većem obsegu. Zaradi tega prosimo naše sotrudnike, da nam pošlje svoje prispevke najkasnije do 10. aprila.

Velikonočni številki bomo rezervirali prostor tudi za mladinske rezerve in zaradi tega pozivamo naše mladinske sotrudnike, da nam pošljejo za to rubriko pravosčasno svoje prispevke. Prispevki so lahko razne vrste: pesmi, veščine, kritike, risbe, ideološki članki, slike, karikature i. t. d. Pošljite pravosčasno svoje prispevke! Prispevki naj bodo različno pisani in to samo na eni strani lista s črnilom ali pa na stroji.

MALE VIJESTI

— Potsekretar u engleskom ministarstvu vanjskih poslova Butler zaključio je debatu o događajima u Austriji ovom izjavom: »Engleska vlada naložila je svome poslaniku u Berlinu, da se kod vlade Reicha zauzme za katoličke, židove i socijaliste u Austriji. U pogledu narodnih manjina primili smo uvjerenjavanja, da će njemačka vlada uložiti svoje nastojanje, da u politici zavede umjerenost.

— V bolgarskih školah je bila uvedena italijanska knjiga obvezni predmet.

— Teritorij i stanovništvo nove Njemačke četvornih kilometara: 1914 imala 541.280, a sada nakon priključenja Austrije, 554.556 četvornih kilometara. Pred početak svjetskoga rata imala je Njemačka 67.790.000 stanovnika, dok danas broji preko 75 milijuna.

— Njemački emigranti u CSR sele se u Boliviju. Prema pisanju praškog agrarnog »Venkova«, opaža se nakon događaja u Austriji, kod njemačkih emigranata u Čehoslovačkoj sve veća težnja, da potraže drugu zemlju za svoje boravište, te se spremaju skupna putovanja u Južnu Ameriku. Prvi transport od 30 osoba imao bi već ovih dana napustiti Prag i otputovati u Boliviju. Radi se poglavito o bivšim socijalnim demokratima, koji su od 1933 podržavali u Pragu t. zv. centralu Sopade. U toj centrali izlazio je novi »Vorwärts«, koji se međutim davno preselilo u Pariz. Sad bi se imala preseliti i ta centrala, ali još nije poznato kamo.

— Vojna smotra, koja će se održati u Rimu povodom posjeta Hitlera, prelazi će brojem vojnika i količinom oružja sve slične priredbe, do sada prikazane u Rimu. U defileu sudjelovat će 400 topova i 400 tankova. Talijanska vojska ovaj put maštrati će novim paradajnim korakom tzv. rimskim korakom.

Poverjenikom in društvom

Oglase za velikonočno številko »Istra« prejemamo zaključno do 9. aprila.

Prosimo vse poverjenike in društva, da naberejo čim več oglasov za velikonočno številko, ker lo na ta način bo mogel iziti list v večjem obsegu. Zahtevajte oglase od vseh tiskarj, katerih se poslužujejo naši ljudje, od gostiln in kavarn, kamor zahajajo emigranti, posebno pa od emigrantov samih.

Voščila, priložena za veliko noč stanejo v našem listu samo Din 32.— skupno vseni faksami, tiskana v tej velikosti (večja stanejo več):

Ako voščite preko našega lista pribrante in času in na denarju, a s tem pomagajte svoj tisk.

Z voščili »Istra« se rešite vseh dolžnosti voščil.

Oglasujte v »Istri«! Voščite v »Istri«! Zbirajte oglase za »Istro«!

— U Londonu se sakupilo 29 o. m. 20.000 manifestanata da protestiraju protiv bombardiranja Barcelone i sprovođenja politike neuplitanja. Više hiljada manifestanata uputilo se je u povorci u Burmonsby, gdje su organizirali meeting u cilju podržavanja obalnih radnika, koji su tokom tjedna odbili da iselovaju robu namijenjenu nacionalističkom dijelu Španjolske. Tom prilikom su manifestanti klicali protiv vlade i tražili oružje za Španjolsku.

— Italijanska bolniška ladja »Gradisca« je u začetku t. m. pripeljala iz Španije 807 ranjenih Italijanskih dobrovoljaca. — (Agis)

— Italijanski kapital u Jugoslaviji ve značajno udeleženi tri približno 20 većjih podjehtih, z zneskom ca 250 milijonov dinarjev. Gre v prvi vrsti za cementno, tekstilno in prenegovno industriju. — Agis.

— Novi holandski poslanik u Rimu Hubrecht predao je akreditivna pisma upućena Nj. V. Kralju Italije i Caru Etiopije.

— Letošnje leto je rekordno v oboroževanju. To je razvidno iz proračunov vojnih ministrstev posameznih vodilnih držav. Tako je francoski vojni proračun 2 krat večji, onega iz 1931.—t. nemški 5 krat večji, ameriški 2 krat angleski 5 krat večji, italijanski 5 krat in japonski 6 krat večji od onega iz 1931. leta. Statistika ve povedati, da se na svetu dnevno potroši 1 in pol milijarde za oboroževanje. — (Agis).

ODLOMKI IZ NAŠE ZGODOVINE

JEZIK U ISTRI U PROŠLOSTI I SADAŠNOSTI

Sa seobom naroda maknuše se i Slaveni iz zapadne pradolovine i napoklo zaposjedoh krajeve, što ih drže u glavnom i danas. Pomicahu se na jug pod različitim imenima, jer nisu bili vojnički organizirani, već su bili u društvu i područnosti drugih jakih vojničkih naroda i kasta. Ta je seoba završena početkom 7 vijeka, kad piše rimski papa, da su Slaveni zaposjeli Istru te prilete i Italiji. Oni zapremiše već u prvom početku dvije trećine Istre, i to svu pokrajinu do crte Poreč—Kanfanan—Svetvincent—Rasa. Kasnije — u historijsko doba — naselila Slaveni i taj dio Istre, čemo kraj zapadno od crte Vrsar—Bale—Vodnjana—Pažana ostade Romanima (ne Talijanima). Istra je poslije strašnih kuga opustjela: u 16 vijeku Novigrad i Umag imadu tek nekoliko kuća. Poreč ima godine 1580 samo 30 stanovnika, u 17 vijeku samo 100 stanovnika. Mnoga mjesta sasvim išezavaju. Pula imade početkom 17 vijeka 300 stanovnika. Već godine 1371 u području Pule od 72 mjesta nestaje 61. Ali i to romansko pučanstvo probiše kasniji doseljenici iz Crne Gore godine 1657, koji danas stanuju u Perouju, te drugi Slaveni, koji naselje Ština u dijelom Bala i u baskoj općini say Kimeš i Goleš.

Kad su Slaveni došli u Istru (krajem 6 vijeka), sasvim je razumljivo da Talijana nije bilo u Istri (ni u svijetu u opće), već je tamo bilo nešto Romana, kojih jezik nije Talijanima razumljiv (koj je pred malo godina na sudu u Rovinju morao tumačiti talijanskim sucima tumačiti izjave romanskih svjedoka iz Bala, Vodnjana itd.), dok se jezik Slavena iz 9 vijeka i danas upotrebljava u crkvi s punim razumijevanjem.

Tek s vašaču mletačke republike (14 i 15 vijeka) importira se u Istru talijanski jezik mletačkoga narječja, koji potisnu i zamijeni furianski na sjeverozapadu i ostatke romanskog u jugozapadnim mjestima.

Sto imade Talijana u ostaloj Istri (osim zapadne obale), to su samljenje oaze, maleni gradići, koje je nastojala da potalijani državna vlast (birokracijom), dok su i tamo najbliža sela (tik do gradskih zidina) ostala uvijek hrvat-

ska. Samo pet sela imade u kojima živo balkanski Romani (ne apeninski). To su Čići rumunjskog jezika koji nisu došli u Istru prije kraja 15 vijeka.

Da su Hrvati došli u srednju i zapadnu Istru prije Talijana (Mlečana), dokazuje nam i lingvistika: riječ Kopar (prema mletačkom bilo bi Kovar) i Buzet nastale su prije dolaska Talijana, što priznaje i najbolji poznavalac romanskih dijalekata na istočnoj obali Jadrana, Istranin-Talijan dr. Matteo Giulio Bartolli.

Isto dokazuju i forme: Motovun, Nuga, Mrčnigla, Brtonigla (dakle stari guturalni romanski mjesto mletačko-talijanski palatata). Isto tako prije dolaska Talijana nastali su nazivi: Sutomeo (Sancta Maria) kod Zminja, Soeber (S. Servulus), Soerga, Sutivanac (kod Zminja), Sultovrec (San Lorenzo del Pasenatico) i napokon osobito Poreč i Krk (Curycta).

Da se Slaveni rijetko spominju u najstarijim spomenicima, razlog je taj, što oni kulturno i politički nemaju svojih prava, ali ipak se u porečkoj listini od 1146 među svjedocima spominje Petrus Scelavus, u piranskoj ispravi od 1202 Menasciavus, u miljskoj od iste godine I. Scelavus, Saumich, P. de Trusich, i u ugovoru između Trsta i Metaka od godine 1202 nalazimo naziv: »Doga čisto hrvatska imena: Jo. Scelavo, Triebes, Dragogno, Nixeco, Fizec, S. Scoda, S. Selavo, Stanco Crebre, Stolanus Scelavo, Blagosit, Hippaldu de Domadraz, D. Niris.

Srednji je vijek živio u duhu kozmopolitskog gospodarstva latinskoga jezika, dok su Hrvati podigli svoj narodni jezik na književni jezik, tako da pored latinskog i grčkog jezika imao u Evropi samo još jedan crkveni i diplomatski jezik — a to je slavenski.

Kolijevka hrvatskoga glagolizma je istarski otok Krk, koji već u 10 vijeku šalje svoga popa u Rim, da protestira protiv latinizacije. Taj je otok »lagina reum glagolitarskum« i Dorado glagolizma, kako reče najveći slavista Jagić. Po dru M. Tentoru

Novo poimenovanje hranilnih in posojilnih zadrug v Julijski Krajini

S kraljevim dekretom — zakonom od 12. marca 1936 štey. 375 so bile izdane odredbe za zaščito štednje in za ureditev kreditnega poslovanja. S tem je bila uvedena stroga klasifikacija denarnih zavodov in so bili vsi brezi izjeme postavljeni pod strogi državno kontrolo. O tem smo že svoječasnoro poročali našim čitateljem. Podrobnejša navodila za izvršitev tega dekreta je prinesel drugi dekret od 17. julija 1937 štey. 1400.

Po tej novi ureditvi spadajo vsi, poželeski slovenski in hrvatski denarni zavodi v Julijski Krajini z zadnjo kategorijo, ki jo predvideva kategorizacija, namreč med tako zvane »kmetске in poljedelske zadruge« (Casse rurale ed agrarie). Resnično so se tudi, vse omenjene zavode v kolikor niso razpuščene, prilagodile tej zahtevi in izpremenile svoje ime v »kmetsko posojilnico«, »kmetsko hranilnico in posojilnico«, »kmetsko zadrugo« in podobno, seveda v ustrezajoči italijanski obliki.

Medtem pa je izšel še tretji dekret, namreč dekret od 26. avgusta 1937, štey. 1706, ki je objavil »enotni zakon o kmetških in obrtniških zadrugah« Casse rurale ed artigiane. V to skupino spadajo v smislu zakona iz leta 1934 vse zadruge z omejeno zavezo, ki imajo namen dajati posojila kmetom ali obrtnikom ali obema kategorijama, ker vse zadruge z neomejeno zavezo Julijske Krajine, Zadrske pokrajine in Južnega Tirolskega, ki zasledujejo enake namene.

Zadruge z neomejeno zavezo pa nujno postali družbe s kolektivnim imenom, one z omejeno zavezo pa uklicajo družbe, v katerih jamči vsak delavec vsaj še z desetakratnim vplačilom delavca.

Vsi omenjeni »enotni zavodi morajo po tem enotnem zakonu odsej nositi ime »Kmetška in obrtniška bledgaja« (Cassa rurale ed artigiana). Ta naziv se sme s posebnim dovoljenjem še dopolniti s specifikacijsko oznako.

Uradni list od 18. februaria t. l. objavil v posebni prilogi seznam vseh teh zavodov z novim nazivom, razporejenih po posameznih pokrajinah.

Značilne je tudi čl. 4 enotnega zakona, ki ustreza zakonu od 25. januarja 1936 in po katerem smajo biti prineselno člani Kmetških in obrtniških zadrug samo kmetje, ki jih zastopa pristojni delavski ali delodajalski kmetški sindikat, odnosno obrtniki, zastopani po pristojni fašistični federaciji. Drugi člani so sicer pripuščeni vendar mora biti njihovo število manjše od polovice vseh članov.

Večji del slovenskih in hrvatskih zadrug pa je moralo, kakor smo že omenili v našem listu, medtem likvidirati. Dejstvo je, da od 129 slovenskih in hrvatskih denarnih zadrug, ki so obstajale pred razpustom obeh zadrugnih zvez v Trstu in v Gorici, jih posluje danes samo 55, vse ostale so v likvidaciji in še tem pridružujejo vedno nove

TRST, OKNO SLOVENIJE V SVET

Pred dnevi se je mudil v Ljubljani član redakcije tržaškega »Piccola« g. Aldo Casato. Na željo svojega lista je prišel v Slovenijo da prouči možnosti intenzivnejše trgovinske izmenjave med Slovenijo in Trstom in da o tem poroča ljudem v listu. Dne 15. v. m. je objavil v »Piccoli« svoj prvi članek pod naslovom: »Trst in promet Slovenije s podnaslov: »Dežela gozdov — 2000 zag — Izvoz in Italijanski trg — Sodelovanje Jadranskih luk.

Svoj prikaz začelja z ugotovitvijo: »Trst je za slovensko gospodarstvo okno v svoboto. To ugotovitev utemeljuje nato s podrobnim opisom slovenskega gospodarstva, podudarjajoč za Italijo zlasti pomen slovenskega gozdnega bogatstva. Slovenija, pravi članek, se lahko smatrala za varen surovinski vir hrane, vaskratna Italija, ki uvažala letno nad 800.000 ton mesa v skupni vrednosti nad 400 milijonov lir. Prvi in najpomembnejši trg slovenske izvozne industrije je žel

po tradiciji Italijanski trg, ki je nekada absorbiral okoli 80% izvoza te pokrajine. sankcije so izvoz zavstavele, toda od lanskega leta Italijanski nakupi spet naraščajo in dosega je 40% celotnega slovenskega lesnega izvoza, kar je povsem naravno, ker so se »normalnim potrebam Italijanskega trga pridružile sedaj še imperialne potrebe. Pomen Trsta za Slovenijo pa se kaže tudi v pogledu tranzitnega prekomorskega izvoza iz Slovenije in večinoma ta pomen se zrasel po priključitvi Avstrije k Nemčiji, ker bo Nemčija krčila odsej svoje potrebe v Avstriji in bo treba misliti na izvoz slovenskega lesa tudi drugam. Trst bo za slovensko industrijo zelo primeran izvozna luka, kajti: podarja član-kar, v Sloveniji so že cele generacije »navajeni gledati na ugodno ali slabo vreme za usmerjenje pogledov na Trst, pravo okno v svet. Tržaški novinar napoveduje še druge članke o tem vprašanju. — (Jutro).

